

**TURUN
YLIOPISTO**
Kauppakorkeakoulu

Verotukselliset näkökulmat konkurssipesän omaisuuden realisaatiossa

Liiketaloustiede, laskentatoimen ja
rahoituksen kandidaatintutkielma

Laatija:

Ulrika Lagerstam

Ohjaaja:

KTT Sinikka Lepistö

2.5.2024

Pori

Turun yliopiston laatu järjestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Kandidaatintutkielma

Oppiaine: Liiketaloustiede, laskentatoimi ja rahoitus

Tekijä: Ulrika Lagerstam

Otsikko: Verotukselliset näkökulmat konkurssipesän omaisuuden realisaatiossa

Ohjaaja: KTT Sinikka Lepistö

Sivumäärä: 37 sivua

Päivämäärä: 2.5.2024

Tiivistelmä:

Tässä tutkielmassa tarkastellaan konkurssipesiä ja niiden omaisuuden realisaatiota verotuksellisesta näkökulmasta. Monien erilaisten tekijöiden, kuten inflaation ja koronapandemian takia, monet osakeyhtiöt ovat kokeneet taloudellisia haasteita. Tämänlaiset haasteet voivat johtaa konkurssiin. Konkurssiin kuuluvien perustietojen ymmärtäminen on olennaista, jotta pystytään ymmärtämään siihen kuuluvia verotuksellisia seikkoja. Konkurssimenettelyyn kuuluu erilaisia vaiheita, joiden keskeisimpänä tarkoituksena on realisoida konkurssipesälle kuuluva omaisuus ja jollain aikavälillä päättää yrityksen toiminta. Konkurssipesälle määrätään pesänhoitaja, jonka tehtäviin kuuluu erilaisten päätösten tekeminen omaisuuden realisointiin liittyen. Omaisuus voi olla vapaata omaisuutta tai esimerkiksi panttiomaisuutta. Keskenäisiä töitä voidaan saattaa loppuun parhaan myyntituloksen takaamiseksi. Konkurssipesällä on myös mahdollisuus jatkaa liiketoimintaa, mikäli se on taloudellisesti kannattavaa ja velkojien etujen mukaista.

Vaikka monet osakeyhtiöt ovat arvonlisäverovelvollisia, ne eivät enää pääsäännön mukaan ole konkurssiin asettamisen jälkeen verovelvollisia. Konkurssipesä, joka ei ole verovelvollinen, tekee arvonlisäveroilmoituksen konkurssiin asettamiskuukaudelta jäljellä olevasta vaihto-omaisuudesta. Konkurssipesällä on kuitenkin mahdollisuus hakeutua itsenäiseksi arvonlisäverovelvolliseksi silloin, kun konkurssipesän omaisuutta realisoidaan. Mikäli konkurssipesä jatkaa liiketoimintaa, konkurssipesän tulee hakeutua itsenäiseksi arvonlisäverovelvolliseksi. Mikäli konkurssipesä jatkaa verovelvollisena toimintaa, arvonlisävero tilitetään omaisuuden realisoinnin päättymisen jälkeen. Omaisuuden realisaatiossa voi tulla vastaan epäselviä tilanteita, jolloin realisoinnin erottaminen liiketoiminnan jatkamisesta on vaikeaa, mutta samalla erittäin tärkeää.

Tutkielma on toteutettu käsiteanalyttisenä tutkimuksena, jossa ei ole lainkaan empiiristä osuutta. Tutkielmassa käytetty aineisto koostuu enimmäkseen kirjallisuudesta, laeista ja asiantuntijoiden ohjeista. Tutkielman tulosten perusteella voidaan todeta, että vain tiettyjen vaatimusten täytyessä konkurssipesän tulee hakeutua itsenäiseksi arvonlisäverovelvolliseksi. Omaisuuden realisointiin ja siihen liittyvät verotuksellisiin seikkoihin vaikuttaa liiketoiminnan jatkaminen ja se, että nähdäänkö erilaiset toimet liiketoiminnan jatkamisena.

Avainsanat: Verotus, konkurssi, omaisuuden realisaatio

SISÄLLYS

1	Johdanto	5
1.1	Aihealueen esittely ja merkitys	5
1.2	Tutkielman tavoite ja rajaus	7
1.3	Tutkimusmenetelmät ja kirjallisuus	9
2	Konkurssipesä ja sen omaisuuden realisaatio	11
2.1	Konkurssi	11
2.2	Omaisuuden realisaatio	15
2.3	Liiketoiminnan jatkaminen ja töiden saattaminen loppuun	20
3	Verotukselliset näkökulmat konkurssipesän ja sen erilaisten omaisuuden realisaation tilanteissa	22
3.1	Konkurssipesän verotus	22
3.2	Verotus omaisuuden realisaatiossa	25
3.3	Liiketoiminnan jatkaminen ja töiden saattaminen loppuun verotuksellisesta näkökulmasta	27
4	Yhteenveto ja johtopäätökset	29
	Lähteet	35

1 Johdanto

1.1 Aihealueen esittely ja merkitys

”Koronapandemia runteli etenkin monia palvelualoja, mutta pelättyä konkurssiaaltoa ei nähty. Heti perään iskeneet kustannusten nousu ja Ukrainan sodan aiheuttama talouden epävarmuus uhkaavat nyt kuitenkin ajaa yhä useampia yrityksiä ahdinkoon.” (Tilisanomat 13.1.2023.) *”Tämän vuoden tammi-kesäkuussa konkurssien määrä kasvoi yli viidenneksellä viime vuodesta. Yhteensä konkurssija haki 1325 yritystä. Alkuvuoden luku on korkein 15 vuoteen. Määrät ovat olleet kasvussa jo viime syksystä.”* (Kauppalehti 9.8.2023.) *”Vuonna 2023 konkurssiin haettiin yhteensä 3 315 yritystä. Se on 25 prosenttia enemmän kuin vuonna 2022.”* (Yle 17.1.2024.)

Tämä tutkielma tarkastelee konkurssia verotuksen näkökulmasta sekä konkurssipesässä tapahtuvaa omaisuuden realisointia verotuksen näkökulmasta. Yritykset ovat viime vuosien aikana kohdanneet paljon taloudellisia vaikeuksia. Haasteet johtuvat muun muassa koronapandemian jälkeisestä hintatason noususta sekä Ukrainan sodasta johtuvista syistä. Myös monet muut asiat, kuten puutteellinen reagointi aikaisessa vaiheessa ilmeneviin ongelmiin maksukykyyn liittyen, vaikuttavat konkurssien määrän kasvuun. Aihe on nyt erityäin vahvasti esillä joka puolella maailmaa, erityisesti Euroopassa. (Kauppalehti 9.8.2023; Tilisanomat 13.1.2023; Yle 17.1.2024.)

Konkurssilain mukaisesti velallinen, joka on maksukyvytön, voidaan asettaa konkurssiin. Maksukyvyttömyydellä viitataan siihen, että velallinen ei pysty maksamaan erääntyviä velkoja muutenkin kuin tilapäisesti. Tuomioistuin päättää konkurssiin asettamisesta joko velallisen tai velkojan hakemuksen perusteella. (Koulu ym. 2005, 155–160; KonkL 1:1; KonkL 2:1.) Luonnollinen henkilö, yhteisö, säätiö tai muu oikeushenkilö voidaan asettaa konkurssiin (KonkL 1:3). Konkurssiin ei kuulu itse velallinen, vaan velallisen omaisuus. Omaisuus siirtyy konkurssissa velkojien määräysvaltaan ja sitä tullaan käyttämään velkojen maksuun. (Könkkölä & Linna 2020, 74–75.) Tässä tutkielmassa keskitytään osakeyhtiön konkurssiin ja siihen liittyviin verotuksellisiin seikkoihin.

Suomessa yrityksillä on monia eri veroja. Tuloverolla tarkoitetaan pääomatuloa, joka muun muassa on omaisuudesta saatua tuottoa, luovutuksesta saatua tuottoa tai jotakin

muuta tuloa, jota varallisuus on kerryttänyt. Viimeksi mainittua tuloa ovat myös esimerkiksi osinkotulo ja luovutusvoitto. (Andersson ym. 2016, 135.) Arvonlisävero suoritetaan valtiolle Suomessa tapahtuvasta liiketoiminnasta, tavaran ja palvelun myynnistä. Myös tavaran maahantuonnista maksetaan arvonlisäveroa, kuin myös yhteisöhankinnasta eli tavaran hankinnasta toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta. Suomessa yleinen verokanta arvonlisäverotuksessa on 24 prosenttia. (Juanto ym. 2018, 18–19; Knuutinen 2017, 189.)

Konkurssipesän on saatava mahdollisimman hyvin muutettua pesään kuuluvaa omaisuutta rahaksi. Tämä tulisi tehdä pesän kannalta edullisimmalla tavalla ja siten, että myyntitulos olisi mahdollisimman hyvä. (KonkL 17:3.1.) Konkurssipesän omaisuutta on hoidettava huolellisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Omaisuus tulee asianmukaisesti suojata ja vakuuttaa, kun taas pilaantuva tai arvonsa nopeasti menettävä omaisuus tulee muuttaa nopeasti rahaksi. (KonkL 17:1; Koulu ym. 2005, 294.) Konkurssipesäksi kutsutaan varallisuusmassaa, jonka muodostaa konkurssipesään kuuluva omaisuus. Konkurssipesällä voidaan myös viitata konkurssihallintoon eli konkurssituomioistuimen tehtäviin kuulumattomia konkurssimenettelyn toimintoja ja tehtäviä. Konkurssihallinnon käsitettä on hankala määritellä. Konkurssihallinnolla voidaan tarkoittaa myös päätöksentekoa, jota velkojat ja pesänhoitaja tekevät toimivaltansa rajoissa. (Könkkölä & Linna 2020, 622, 810.)

Konkurssipesässä liiketoiminnan jatkaminen on olennaista erottaa toiminnasta, jolla saatetaan keskeneräiset työt loppuun, vaikka se saattaakin olla tietyissä tilanteissa vaikeaa. Liiketoiminnan jatkaminen eroaa viimeksi mainitusta siinä, että liiketoiminnasta syntyneet kulut otetaan konkurssipesän kuluina huomioon. Liiketoiminnan jatkamisessa konkurssipesä ostaa vähäistä määrää enemmän vaihto-omaisuutta tai aloittaa uusia töitä. Konkurssipesän ja pesänhoitajan tulee tarkkaan pohtia, onko liiketoiminnan jatkaminen välttämätöntä. Syyt liiketoiminnan jatkamiselle tulee perustua taloudellisiin seikkoihin ja velkojien etujen takaamiseksi. Keskeneräisten töiden saattaminen loppuun tarkoittaa puolestaan keskeneräisten ja puolivalmiiden töiden tekemistä sekä vaihto-omaisuuden ostoja, joka ei ole vähäistä määrää enempää. (Könkkölä & Linna 2020, 896–900; Äärilä ym. 2015, 90.)

Kun yritys asetetaan konkurssiin, eikä yritys jatka liiketoimintaa, se ei enää ole verovelvollinen. Omaisuuden realisoinnista, eli omaisuuden myynnistä, ei tässä tapauksessa tili-

tetä arvonlisäveroa. Myöskään vastaavassa tilanteessa ostoista ei tehdä arvonlisäverovähennyksiä. Mikäli liiketoimintaa jatketaan konkurssipesässä, yritys on arvonlisäverolain mukaisesti itsenäinen verovelvollinen. (Äärilä ym. 2015, 88–89.) Konkurssipesän ei tule harjoittaa suuria riskejä sisältävää liiketoimintaa (Koulu ym. 2005, 294).

Konkurssipesä voi päättää jatkavansa verovelvollisena silloinkin, kun konkurssihallinto myy omaisuutta, jota elinkeinonharjoittaja on hankkinut. Konkurssipesän tulee tällöin hankkia oma y-tunnus ja konkurssipesä tulee ilmoittaa arvonlisäverovelvolliseksi. Tässä tilanteessa konkurssihallinto merkitään verovelvolliseksi. (Äärilä ym. 2015, 89.) Elinkeinonharjoittajalla voidaan kuluttajansuojalain mukaisesti tarkoittaa esimerkiksi yksityistä tai julkista oikeushenkilöä, joka ammattimaisesti pitää kaupan, myy tai muutoin tarjoaa kulutushyödykkeitä vastiketta vastaan saadakseen tuloa tai muuta taloudellista hyötyä. Yleensä kuluttajan vastapuolena toimii yksityinen oikeushenkilö, kuten osakeyhtiö, mutta myös luonnollinen henkilö voi toimia elinkeinonharjoittajana. (Villa ym. 2020, 1047–1048; KSL 1:5.)

1.2 Tutkielman tavoite ja rajaus

Tutkielma käsittelee konkurssipesän omaisuuden realisaatiota verotuksellisesta näkökulmasta. Tutkielma keskittyy suomalaisten konkurssipesien verotuksellisiin kysymyksiin. Tutkielmassa keskitytään erityisesti tilanteisiin, jossa konkurssipesän omaisuus realisoidaan eri keinoilla. Konkurssipesä ei ole arvonlisäverovelvollinen, mutta mikäli konkurssipesä harjoittaa liiketoimintaa, se on arvonlisäverovelvollinen. Toisinaan on tilanteita, joissa on hankala erottaa, onko yrityksen toiminta liiketoiminnan harjoittamista vai keskeneräisten töiden saattamista loppuun. Tutkielmassa käsitellään myös omaisuuden realisointia, kuten ostettujen tavaroiden ja kaluston myymisessä huomioon otettavia verotuksellisia asioita.

Tutkielmassa käsitellään konkurssipesän verotuksen lisäksi myös liiketoimintaa harjoittavan yrityksen toimintaa ja siihen liittyviä verotuksellisia asioita. Tällä tarkoitetaan sitä, että käsitellään lyhyesti myös yrityksen toimintaa, jota ei ole asetettu konkurssiin. Tilanteiden vertailu antaa parempaa ymmärrystä, kuinka merkittävästi asiat muuttuvat konkurssiin asettamisen myötä. Monet osakeyhtiöt ovat arvonlisäverovelvollisia ja konkurssiin asettamisen jälkeen verovelvollisuus päättyy. Tämä voidaan kokea hyvinkin suurena muutoksena yrityksessä.

Tutkielman tavoitteena on selvittää tilanteita, joissa voi tulla verotuksen näkökulmasta epäselviä tilanteita ja joilla saattaa olla odotettua enemmän merkitystä. Verotukselliset asiat ovat yrityksessä erittäin keskeisessä osassa, joten rajatapausten ja epäselvyyksien selvittäminen on erittäin olennaista. Tutkimuskysymykset, joihin tässä tutkielmassa pyritään saamaan selvennystä:

- Missä tilanteissa konkurssipesän kannattaa hakeutua verovelvolliseksi?
- Miten verotukselliset näkökulmat muuttuvat erilaisissa konkurssipesän omaisuuden realisaation tilanteissa?

Tutkielman tutkimuskysymyksiä tutkitaan erilaisista näkökulmista, erityisesti verotuksellisesta näkökulmasta. Epäselvyyksiä esiintyy eri yritysten kohdalla muun muassa toimialasta ja yrityksen koosta riippuen. Yrityksissä on monenlaista omaisuutta ja niiden verotukselliset asiat ja käytänteet saattavat poiketa toisistaan hyvinkin odottamattomilla tavoilla. Myös itse velallisen arvonlisäverovelvollisuuden tarpeen pohtiminen tulee vastaan jokaisessa konkurssipesässä. Verovelvollisuus ja sen tarpeellisuus voi ilmentyä vasta pitkän ajan kuluttua. Tämän takia on tärkeää pohtia, voisiko hankalia tilanteita ja epäselvyyksiä ennaltaehkäistä verovelvolliseksi hakeutumalla. Olennaista on määrittää, milloin konkurssipesällä on oikea tarve olla verovelvollinen.

Tutkielma rajataan koskemaan yrityksiä. Yhtiömuotoa rajataan koskemaan osakeyhtiöitä. Monet konkurssipesään liittyvät seikat pysyvät samoina yhtiömuodosta riippumatta, mutta tutkielmassa keskitytään silti osakeyhtiöön. Luonnollisia henkilöitä ei oteta käsittelyyn tutkielmassa muuten kuin mainintana. Yrityksissä keskitytään lähtökohtaisesti vain konkurssiin, eli yrityssaneerausta ei käsitellä. Yrityssaneerauksen tarkoituksena on jatkamiskelpoisen toiminnan tervehdyttäminen ja tarvittaessa velkajärjestelyjen suunnittelu saneerausohjelmalla, jonka tuomioistuin on vahvistanut (Pinomaa 2001, 22). Yrityssaneerauksessa on konkurssista hyvin paljon eroava tilanne, sillä yrityksen toimintaa yritetään elvyttää, kun taas konkurssissa toimitaan velkojien etujen mukaisesti samalla, kun yrityksen toiminta jollain aikavälillä päätetään.

Tutkielma koostuu johdannosta, kahdesta pääluvusta sekä yhteenvedosta ja johtopäätöksistä. Ensimmäinen pääluke käsittelee yleisesti konkurssia, omaisuuden realisaatiota sekä

mahdollista liiketoiminnan jatkamista. Omaisuuden realisaatiossa keskitytään konkurssipesään kuuluvan omaisuuden, tavaroiden, myyntiin. Liiketoiminnan jatkamista verrataan keskeneräisten töiden loppuun saattamiseen. Tässä kohdassa realisaatiossa ei vielä keskitytä verotuksellisiin kysymyksiin. Toinen pääluke käsittelee konkurssipesän verotusta, verotuksellisia eroja omaisuuden realisaatiossa ja mahdollisen liiketoiminnan jatkamisessa. Kyseisessä pääluvussa keskitytään erityisesti siihen, että vertaillaan, erityisesti verotuksellisesta näkökulmasta, liiketoiminnan jatkamista ja töiden saattamista loppuun. Viimeisessä, eli neljännessä, luvussa esitellään tutkielman tärkeimmät asiat yhteenvetona ja niiden pohjalta tehdään johtopäätöksiä. Johtopäätökset tulevat vastaamaan tutkimuskysymyksiin ja selventämään niihin liittyviä seikkoja. Luvussa tuodaan myös omaa pohdintaa esille. Tutkielmassa käsitellään kirjallisuuden, lakien ja ohjeiden pohjalta saatua informaatiota ja niistä syntyviä ajatuksia.

1.3 Tutkimusmenetelmät ja kirjallisuus

Tutkimusten tekeminen on mahdollista toteuttaa eri tapoja ja menetelmiä hyödyntäen. Tutkimusotteet vaikuttavat siihen, millaista informaatiota saadaan hyödynnettäväksi. Tutkimusotteet voidaan jakaa teoreettisiin ja empiirisiin tutkimusotteisiin liiketaloustieteessä. Käsiteanalyttiset ja päätöksentekometodologiset tutkimusotteet ovat teoreettisia tutkimusotteita, kun taas nomoteettiset ja toiminta-analyttiset tutkimusotteet ovat empiirisiä tutkimusotteita. Tässä tutkielmassa hyödynnetään käsiteanalyttistä tutkimusotetta. Kyseisellä tutkimusotteella yritetään selittää todellisuutta mahdollisimman ymmärrettävällä ja selkeällä tavalla. Tämä onnistuu lähestymällä asioita käytännönläheisesti. Tässä teoreettisessa kirjallisuustutkimuksessa tuodaan esille aiheeseen kuuluvia teoreettisia käsitteitä sekä havaintokäsitteitä. (Neilimo & Näsi 1980, 29–33, 66.)

Käsiteanalyttinen tutkimusote on tässä tutkielmassa keskiössä. Tutkielman tavoitteena olisi selventää tieteenalaan liittyvät keskeisimmät käsitteet ja miten niiden soveltaminen olisi mahdollista. Se on mahdollista, sillä siihen ei vaadita empiriaa, vaan käsiteanalyttistä tutkimusotetta voidaan hyödyntää itsenäisesti. (Puusa 2008, 36–38.) Tutkielman aineisto koostuu pitkälti kotimaisesta kirjallisuudesta. Tämän lisäksi tutkielmassa tullaan hyödyntämään lainsäädäntöä. Tutkielman aiheet, verotus ja konkurssi, pohjautuvat erittäin vahvasti lakiin. Näiden aineistojen lisäksi hyödynnetään lakien esitöitä ja niihin käytettyjä aineistoja, sillä niistä saadaan tarkempaa tietoa lain tarkoituksesta ja rajauksesta. Tutkielmassa hyödynnetään myös esimerkiksi Verohallinnon ohjeita sekä muiden viran-

omaisten suosituksia, joilla saadaan entistä parempaa ymmärrystä laeista ja niiden tulkitsemista myös käytännön tasolla.

2 Konkurssipesä ja sen omaisuuden realisaatio

2.1 Konkurssi

Osakeyhtiö, joka on maksukyvytön, voidaan asettaa konkurssiin. Maksukyvyttömyydellä tarkoitetaan tilannetta, jossa velallinen ei kykene maksamaan velkojaan ennen niiden erääntymistä muuten kuin tilapäisesti. Tällä viitataan tilanteeseen, joka ei ole vain hetkellinen vaan pidempiaikainen ongelma selviytyä erääntyvistä veloista. Konkurssiin on myös mahdollista asettaa yhtiön lisäksi luonnollinen henkilö, yhteisö, säätiö tai muu oikeushenkilö. (KonkL 1:1, KonkL 1:3, KonkL 2:1.) Ylivelkaisuus tai negatiivinen pääoma ei osakeyhtiössä vielä tarkoita sitä, että se tulisi asettaa konkurssiin. Se ei vielä osoita, että osakeyhtiö ei olisi maksukykyinen. Osakeyhtiön hallitus voi päättää olla luovuttamatta yhtiötä konkurssiin. (Mähönen ym. 2006, 680.)

Konkurssimenettelyyn kuuluu erilaisia vaiheita, joiden mukaan konkurssi etenee. Konkurssimenettely alkaa velallisen tai velkojan hakemuksesta, jonka jälkeen tutkitaan, täytyvätkö konkurssin edellytykset. Tutkinnan jälkeen tuomioistuin tekee päätöksen konkurssin etenemisestä. Hakemus voidaan hylätä tai jättää tutkimatta, jolloin konkurssimenettely ei enää etene. Tuomioistuimen tutkinnassa voidaan myös tehdä hyväksyvä päätös eli päätetään asettaa osakeyhtiö konkurssiin. Mikäli osakeyhtiö asetetaan konkurssiin, konkurssipesälle määrätään pesänhoitaja, jolle kuuluu konkurssipesän hallintoon liittyviä erilaisia tehtäviä. Konkurssimenettely etenee sitten niin, että pesänhoitaja tekee päätöksen julkisselvitykseen siirtymisestä, konkurssin raukeamisesta tai jakoluettelon vahvistamisesta. (Linna 2019, 262.)

Jos velallinen osakeyhtiö hakeutuu omatoimisesti konkurssiin, osakeyhtiön hallituksen on tehtävä tästä päätös. Konkurssiin hakeutumista ei tarvitse perustella. Omaisuuden luovuttaminen konkurssiin on aina velallisen oikeus. Myös velkoja voi hakea velallisensa konkurssiin hakemuksella. Päätös hakemuksesta riippuu muun muassa velkojan organisaatiosta ja sisäisistä toimiohjeista. Hakemuksessa velkojan on myös sisällytettävä selvitys mihin säädökseen hakemus nojautuu. Myös konkurssiperusteen olemassaolon ilmentyminen on selvitettävä hakemuksessa. (Könkkölä & Liukkonen 2000, 26–28.)

Konkurssia koskeva asia käsitellään tuomioistuimessa hakemusasiana. Käräjäoikeus, joka on tuomioistuin, tekee päätöksen yhtiön asettamisesta konkurssiin hakemuksen perusteella. Silloin kun hakemuksen laatija tai hakemuksen tekijän asiamies antaa hakemuksen tuomioistuimen kansliaan tai se saapuu tuomioistuimeen sähköisesti tai postitse, hakemusasiana tulee vireille. Vain tuomioistuimen ratkaisulla konkurssiasian vireilläolo voi lakata. Ratkaisu voi olla tuomioistuinmenettelyn jälkeen annettava tuomio, konkurssin peruuttamispäätös, varojen puuttumisesta johtuva raukeaminen taikka hylkäämis- tai tutkimatta jättämispäätös. Myös päätös, jolla peruutettu hakemus jätetään sillensä, on ratkaisu, jolla konkurssiasian vireilläolo voi lakata. Velallisella on oikeus tulla kuulluksi velkojan tekemän hakemuksen jälkeen, joten velallinen on kutsuttava tätä varten oikeuden kuultavaksi. Velallisella on oikeus ja mahdollisuus kertoa, onko velallisen käsityksen mukaan konkurssiin asettamisen edellytykset olemassa. (Koulu ym. 2005, 155–160; Könkkölä & Liukkonen, 2000, 32–33, 37.)

Konkurssihakemuksen tekijä voi hakea muutosta päätökseen, jolla konkurssihakemus on jätetty tutkimatta tai aineellisesti hylätty. Jos päätös on ollut hakemuksen tekijälle vastainen, velkoja saa tässä tilanteessa valittamalla hakea muutosta, jossa valitus osoitetaan hovioikeudelle. Vain konkurssiasian hakijalla on kaikista velkojista valitusoikeus. Kuitenkin, jos velkoja ei ole ilmoittanut laillista estettä istuntoon tulemiseen jatkamaan velallisen riitauttamaa hakemusta, joka on sitten jätetty sillensä, velkoja ei voi hakea muutosta päätökseen. Laillisen este on ilmoitettava tai muutoksen hakeminen ei ole mahdollista. Velkoja voi tässä tilanteessa panna uuden hakemuksen konkurssista vireille. Velallinen saa aina hakea muutosta päätökseen, jolla konkurssihakemus on hyväksytty ja velallinen on asetettu konkurssiin. Velallinen voi valittaa konkurssiin asettamisesta, vaikka velallinen ei olisikaan vastustanut velkojan konkurssihakemusta. (Könkkölä & Liukkonen 2000, 70–71.)

Tuomioistuin määrää konkurssipesälle pesänhoitajan, jonka tulee olla luonnollinen henkilö. Pesänhoitajalla voi olla myös avustaja ja tarvittaessa konkurssipesälle voidaan määrätä useampi pesänhoitaja. Konkurssin hakemisen yhteydessä usein esitetään erilaisia ehdotuksia ja sivuvaatimuksia. Velallinen ja velkoja voivat kummatkin hakemuksessa tehdä esityksen pesänhoitajasta. Hakemuksessa voidaan ehdottaa jotain tiettyä pesänhoitajaa, mutta kyseiselle henkilölle ei tule mitään etusijaa pesänhoitajaksi valituksi tulemiseen. Vaikka tuomioistuimen on otettava ehdotukseen kantaa ja perustella valinta, ehdotus ei

kuitenkaan sido tuomioistuinta valitsemaan kyseistä henkilöä. Pesänhoitajan tehtävänä on huolehtia kokonaisvaltaisesti konkurssihallinnosta. Pesänhoitajalla on erilaisia tehtäviä, jotka vaihtelevat myös eri vaiheiden mukaisesti. Tehtäviä ei ole kuitenkaan eritelty tyhjentävästi. Keskeisimpiä pesänhoitajan tehtäviä ovat muun muassa pesän selvittäminen, omaisuuden hoitaminen ja sen myynti sekä jako-osuuksien määrittely ja niiden maksaminen. Tietyissä tilanteissa pesänhoitaja ei kuitenkaan voi tehdä itsenäisesti päätöksiä asioista. Esimerkiksi tuomioistuimen tulee vahvistaa jakoluettelo ja velkojien päätöstä tarvitaan erityksen arvokkaan omaisuuden myymisessä. Pesänhoitajalle kuuluu tehtävien lisäksi suppea päätösvalta. Yleinen päätösvalta konkurssimenettelyssä kuuluu velkojille. Pesänhoitajan tulee toimia velkojien yhteiseksi eduksi tehtävässään, jonka lisäksi hänen tulee tehdä tehtävät huolellisesti ja hyvää pesänhoitotavan mukaisesti. (Koulu 2009, 122–123; Könkkölä & Linna 2020, 700–702; Könkkölä & Liukkonen 2000, 29.) Pesänhoitaja voi päättää, kannattaako konkurssipesän jatkaa liiketoimintaa. Mikäli näin tapahtuu, pesänhoitajan palkkiota korotetaan vastaavalla tavalla. Palkkion korotus perustuu siihen, että liiketoiminnan jatkaminen aiheuttaa nopeaan realisointiin verrattuna enemmän työtä. Perinteinen omaisuuden realisointi, eli omaisuuden muuttaminen rahaksi, on suhteellisen nopeaa verrattuna liiketoiminnan jatkamiseen. (Koulu 2009, 201.)

Konkurssimenettelyssä on tavoitteena saada mahdollisimman hyvin muutettua konkurssipesän omaisuus rahaksi. Tämä tulee saavuttaa konkurssipesän kannalta kaikkein edullisimmalla tavalla ja siten, että myyntituloksi olisi mahdollisimman hyvä. (KonkL 17:3.1.) Konkurssipesällä voidaan viitata konkurssihallintoon. Konkurssipesän hallinnoilla ei ole tarkkaa määritelmää. Sillä viitataan konkurssipesän hoitamiseen kuuluviin tehtäviin, kuten omaisuuden hoitamiseen ja myymiseen. Tähän voidaan luetella konkurssimenettelyn toimintoja ja tehtäviä, jotka ovat konkurssituomion tehtäviin kuulumattomia. Konkurssipesäksi kutsutaan toisaalta varallisuusmassa, jonka konkurssipesään kuuluva omaisuus muodostaa. (Könkkölä & Linna 2020, 622, 810.)

Konkurssituomiolla tarkoitetaan sitä, että tuomioistuin antaa ratkaisun vaatimuksiin, joita on esitetty konkurssivalvonnassa. Konkurssituomiolla vahvistetaan, mille saataville maksetaan jako-osuutta konkurssipesään kuuluvista varoista. Jako-osuudella tarkoitetaan sitä, että velkojien osuuksista maksetaan suhteellinen määrä velallisen varoista, mikäli velallisen varoilla ei pystytä kattamaan kaikkia velkoja. Tuomiolla myös selvitetään saatavien etuoikeus. Ratkaisu voi myös liittyä saatavien tai sen etuoikeuksien hylkäämiseen tai sii-

hen, että valvonta jätetään tutkimatta. Velkojat saavat konkurssiin liittyvästä ratkaisusta tiedon, mitä oikeuksia velkojalla on. Nämä oikeudet liittyvät selvittämään, mihin konkurssipesään kuuluvaan omaisuuteen velkojalla on oikeus, tai onko oikeutta omaisuuteen ollenkaan. (Könkkölä & Liukkonen 2000, 76, 175–177.)

Jako-osuuksien suorittaminen velkojille on konkurssin tärkein tavoite eli velkojat saavat velallisen varoja suhteellisessa osuudessa saataviensa perusteella. Kuitenkin, jos jako-osuudet velkojille olisivat erittäin pienet tai konkurssimenettelyä ei pystytä kattamaan konkurssipesän varoilla, konkurssin jatkaminen ei ole tarkoituksenmukaista. Tässä tilanteessa konkurssi raukeaisi. Mahdollinen poikkeus tässä tilanteessa voisi liittyä julkiseen intressiin, jonka takia konkurssia voidaan jatkaa. Konkurssimenettely päättyy, kun lopputilitys hyväksytään velkojainkokouksessa. Kun kaikille velkojille määritetään jako-osuus, lopputilitystä nimitetään säännönmukaiseksi päättymistavaksi. Kuitenkin, jos jako-osuuden summa on alle 50 euroa, ei kyseisiä jako-osuuksia tarvitse maksaa. Velallinen asetetaan konkurssiin, mikäli konkurssiin asettamisen edellytykset täyttyvät. Osakeyhtiö voidaan asettaa konkurssiin, vaikka velallisesta on jo alussa nähtävissä, etteivät varat riitä konkurssimenettelyyn tai velkojien jako-osuudet olisivat vähäiset. Vasta kun pakolliset selvitykset on laadittu, konkurssipesästä ja sen varallisuustilanteesta on mahdollista saada luotettava käsitys. (KonkL 18:2; KonkL 19:7; Könkkölä & Linna 2020, 21, 299–300, 315; Könkkölä & Liukkonen 2000, 76.)

Konkurssimenettelyssä tulee noudattaa erilaisia periaatteita, joista keskeisin on velkojien yhdenvertaisuusperiaate. Velkojien yhdenvertaisuusperiaate on yksi keskeisimmistä periaatteista konkurssipesässä. Kun yritys on asetettu konkurssiin, kaikki velallisen velat selvitetään. Velallisen, eli konkurssipesän, ulosmittauskelpoista varallisuutta käytetään velkojen maksamiseen. Vaikka velkojien yhdenvertaisuus on otettava huomioon konkurssimenettelyssä, joillain velkojilla saattaa olla lakiin perustuva etuoikeus velkoihin. Kyseinen etuoikeus voi syntyä esimerkiksi vakuusoikeuden takia. (Linna 2019, 25.) Konkurssiin ei kuulu siis itse velallinen, vaan pelkästään velallisen omaisuus. Kun osakeyhtiö on asetettu konkurssiin, velallisen omaisuus siirtyy velkojien määräysvaltaan. Kyseistä omaisuutta käytetään velkojen maksuun. (Könkkölä & Linna 2020, 74–75.)

Konkurssimenettelyssä otetaan myös huomioon asianmukaisuusvaatimus. Asianmukaisuusvaatimuksella tarkoitetaan sitä, että velallisen edut otetaan asianmukaisella tavalla

huomioon ja velallista kohdellaan pesän selvityksessä ja hoidossa asianmukaisesti. Tarkoituksenmukaisuusperiaatteella taataan, että konkurssiin asetetun osakeyhtiön omaisuus selvitetään tehokkaasti, taloudellisesti ja siten, ettei konkurssipesään kuuluvien asianosaisten oikeuksia loukata. (Linna 2019, 25–26.) Konkurssipesän omaisuutta tulee hoitaa huolellisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Omaisuus tulee suojata ja vakuuttaa asianmukaisesti. Konkurssipesässä voi olla myös omaisuutta, joka pilaantuu tai menettää arvoaan nopeasti. Tässä tapauksessa omaisuus tulee muuttua nopeasti rahaksi. (KonkL 17:1; Koulu ym. 2005, 294.)

Konkurssiasiamies on itsenäinen erityisviranomainen, joka työskentelee oikeusministeriön alaisuudessa. Konkurssiasiamiehen tulee toimia hyvän pesänhoitotavan mukaisesti ja valvoa pesänhoitoa. Konkurssiasiamiehen tulee olla puolueeton ja neutraali osapuoli, joka ei valvo erityisesti tietyn sidosryhmän etua, vaan yleisesti sidosryhmien etua. Konkurssiasiamiehen tulee kehittää hyvää pesänhoitotapaa ja antaa konkurssiasiaain neuvottelukunnan kanssa sitä varten ohjeita, neuvoja ja toimintamalleja. Edellä mainittu neuvottelukunta koostuu puheenjohtajasta, varapuheenjohtajasta sekä enintään seitsemästä jäsenestä, joissa on edustettuna eri tahoja, kuten tuomioistuimet, asianajajat, oikeusministeriö ja elinkeinonharjoittajapiirit. Pesänhoitoa tulee valvoa ja varmistaa, että konkurssipesiä hoidetaan lain mukaisesti ja pesänhoitajat toimivat asianmukaisesti heille kuuluvissa tehtävissä. Konkurssiasiamiehelle kuuluva valvonta kohdistuu pääasiassa pesänhoitajiin. Konkurssiasiamiehen tehtäviin kuuluu myös velallisen tilien ja toiminnan tarkastaminen. Myös yrityssaneeraukseen kuuluva toiminnan valvonta kuuluu konkurssiasiamiehen tehtäviin. Konkurssiasiamies voi tuoda havaitsemiaan epäkohtia pesänhoitajalle, velkojille tai tarvittaessa asianomaisten viranomaisten tietoon. Konkurssiasiamiehen havainnot ja kannanotot eivät kuitenkaan sido tuomioistuinta tai konkurssihallintoa. (Könkkölä & Linna 2020, 13; Könkkölä & Liukkonen 2000, 220–223.)

2.2 Omaisuu den realisaatio

Konkurssimyynti, eli omaisuuden realisaatio, voidaan aloittaa heti konkurssiin asettamis päätöksen jälkeen. Osakeyhtiöön kuuluvan omaisuuden myynti siirtyy tässä tilanteessa konkurssipesälle. Lähtökohtaisesti konkurssipesässä osakeyhtiön omaisuus on mahdollisimman hyvin muutettava rahaksi. Tämä tulee tehdä tavalla, joka on konkurssipesälle edullinen ja samalla myyntituloksen tulee olla mahdollisimman hyvä. (KonkL 17:3.1; Könkkölä & Linna 2020, 881, 884.)

Konkurssipesän omaisuuden myynti ei tarvitse lainvoimaista konkurssia, vaan konkurssiin asettamispäätös riittää. Lainvoimaisuudella tarkoitetaan tuomiota, johon ei ole haettu muutosta. Hakemus päätöksen muuttamiseen ei estä omaisuuden myyntiä. Mikäli omaisuuden arvo alenee nopeasti, on pilaantuvaa tai siinä olevat säilyttämiskustannukset ovat liian korkeat, nopea omaisuuden myynti on välttämätöntä. Konkurssikustannusten suorittamiseksi pesänhoitajalla on oikeus myydä konkurssipesän omaisuutta myös raukeavassa konkurssissa. Tietyissä poikkeustilanteissa tuomioistuin voi kieltää enempää kuin välttämättömien tappioiden välttämiseksi omaisuuden myyntiä tai tehdä muita rajoituksia myyntiä kohden. (Könkkölä & Linna 2020, 105, 881–882.)

Yleensä konkurssi päättyy vasta silloin, kun omaisuus on myyty. Kuitenkin, vaikka panttiomaisuutta tai arvoltaan vähäistä omaisuutta on muuten myymättä, se ei estä lopputilityksen toimittamista. Konkurssimyynti koskee vain konkurssipesään kuuluvaa velallisen omaisuutta. Pääsääntö on, että konkurssipesään kuuluu velallisen konkurssin aikana kertynyt tai hankittu omaisuus. Omaisuuden realisointi on pakkorealisointia eikä velallisen tai sivullisen suostumusta edellytetä omaisuuden myyntiin. Mikäli omaisuus on yhteisomistussuhteessa sivullisen kanssa, konkurssipesällä ei ole valtaa myydä sitä. Määräosin omistetun yhteisomistusesineen voi konkurssipesässä myydä vain, jos kaikki sivullisyhteisömistajat antavat suostumuksen myyntiin. Määräosaisella yhteisomistuksella tarkoitetaan tilannetta, jossa velallinen omistaa murto-osan konkurssipesään kuuluvasta omaisuudesta jonkun toisen kanssa. (Koulu 2009, 230; Könkkölä & Linna 2020, 811, 882–884.)

Konkurssipesään kuuluvaa omaisuutta voidaan määritellä eri tavoin. Konkurssihallinto, eli käytännössä pesänhoitaja, ratkaisee, mitä kyseiseen konkurssipesään kuuluu. Sivullisen omaisuus, joka on velallisen hallinnassa, ei kuulu konkurssipesään. Kyseinen omaisuus on luovutettava oikealle omistajalleen. Tuomioistuin ratkaisee viime kädessä erimielisyydet, mikäli omistusoikeuteen liittyy epäselvyyksiä. (Koulu 2009, 229; Linna 2019, 260.) Konkurssipesään kuuluva velallisen omaisuudessa säilyy omistusoikeus sen myyntiin asti. Konkurssipesäksi nimitetään varallisuusmassaa, joka muodostuu konkurssipesän omaisuudesta. Pesänhoitajan tulee merkitä pesäluetteloon omaisuus, joka kuuluu konkurssipesään. Pesäluettelo ei siis sitovasti tai oikeusvoimavaikutuksellisesti määrittele konkurssipesän omaisuutta. (Könkkölä & Linna 2020, 809–810.)

Konkurssipesään kuuluu varallisuus, joka on ulosmittauskelpoista. Tähänkin liittyy poikkeuksia. Laki määrittelee muun omaisuuden, joka kuuluu konkurssipesään. (Koulu 2009, 233.) Velkojien yhdenvertaisuus ja laskelmointien väheneminen täytäntöönpanomenettelyn valinnassa on mahdollista, kun lähtökohtana konkurssin varallisuuteen liittyen on ulosottokelpoisuus (Könkkölä & Linna 2020, 828).

Vapaaksi omaisuudeksi kutsutaan konkurssipesän omaisuutta, johon ei kohdistu panttioikeutta. Keneltäkään ei edellytetä suostumusta vapaan omaisuuden myyntiin konkurssipesässä. Omaisuuden myyntimuotoa ei myöskään ole määrätty laissa, joten myyntitapa on konkurssipesän ja sen pesänhoitajan päätettävissä oleva asia. Pesänhoitaja pystyy myös määrittelemään myynnin ajankohdan eli myyntiä voidaan tarvittaessa lykätä esimerkiksi suhdanteista johtuvista syistä. Konkurssipesän mukaan omaisuuden myynnillä tavoitella osakeyhtiön toiminnan lopettamista ja nopeaa realisointitulosta, tai liiketoimintaa pyritään jatkamaan. Mikäli liiketoiminta halutaan lopettaa, omaisuutta voidaan myydä vähitellen tai myynti voidaan toteuttaa suuremmalla mittakaavalla. Yksittäisten omaisuuserien myynti on mahdollista, mutta niin on myös esimerkiksi koko varaston myynti kerrallaan toiminnan lopettamiseksi. Vapaa omaisuus koostuu irtaimesta ja kiinteästä omaisuudesta. Parhaan mahdollisen myynnin saavuttaminen riippuu pesänhoitajasta, tämän ammattitaidosta ja toimeliaisuudesta. Koska ei ole mitään määrättyä tapaa toteuttaa omaisuuden myyntiä, pesänhoitajan on toimittava parhaalla katsomalla tavalla tilanteen mukaan. Pesänhoitaja voi itse tehdä toimia konkurssimyynnin edistämiseksi, mutta myynnin ulkoistaminen on myös mahdollista. Mikäli pesänhoitaja huolehtii itse myynnistä, hän voi esimerkiksi laittaa myynti-ilmoituksia tai järjestää tarjouskilpailuja. Pesänhoitaja voi myös pyytää tarjouksia ostajaehdokkailta monin eri tavoin, kuten kirjallisesti tai sähköisesti. Myös julkisen konkurssihuutokaupan järjestäminen on mahdollista. Konkurssihuutokauppa voi tilanteen mukaan olla hyvinkin nopea ja kannattava vaihtoehto. Konkurssihuutokauppa voidaan ulkoistaa esimerkiksi huutokauppakamarille tai kiinteistövälittäjälle. Pesänhoitajan tulee konkurssihuutokaupan ulkoistamisessa kuitenkin varmistaa, että valinta tuottaa parhaimman myyntituloksen, huolehtia riittävästä informoinnista sekä ulkoisen tahon luotettavuudesta. Kun omaisuutta myydään, pesänhoitaja allekirjoittaa kauppakirjan mahdollisia muotovaatimusten mukaisesti pesän edustajana. (Könkkölä & Linna 2020, 893–894.)

Koko liiketoimintaomaisuus tai siitä tarkoituksenmukainen osa voidaan myydä parhaimman ja edullisimman myyntituloksen saavuttamiseksi. Tilanteessa tehdään tietynlainen yrityskauppa, jolloin yrityksen liikearvoa ja tekijänoikeuksiakin pystytään hyödyntämään. Tämänlainen tilanne myös saattaa sisältää yrityksen saatavia ja asiakasrekisterin, joiden käsittelyä koskee Euroopan unionin tietosuojasetus ja kansallinen tietosuojalaki. (Könkkölä & Linna 2020, 895.)

Myös ulkomailla sijaitseva omaisuus kuuluu velallisen konkurssipesän varallisuuteen. Euroopan unionin jäsenvaltioita koskevat säädökset mahdollistavat omaisuuden haltuunoton. Konkurssi on vaikutukseltaan universaali eli omaisuus, joka on myös Euroopan unionin ulkopuolella, luetaan velallisen varallisuuteen. Voi olla, etteivät kaikki maat kuitenkaan tunnusta suomalaisen pesänhoitajan toimivaltaa konkurssipesän varallisuuden selvittämisessä. (Koulu 2009, 234.) Maksukyvyttömyysasetuksen mukaan pesänhoitaja pystyy siirtämään ja myymään velallisen omaisuutta Euroopan unionin jäsenvaltioissa (Könkkölä & Linna 2020, 817; MKA 21(1) art.).

Konkurssipesän omaisuus, joka jaetaan velkojien kesken jako-osuuksina, tulee olla rahamääräistä. Pesänhoitajan tehtäviin kuuluu omaisuuden myynti, jotta velkojien jako-osuudet pystytään jakamaan rahana. Niin kauan, kun konkurssipesässä on rahaksi muutettavaa omaisuutta, konkurssipesää ei saa lopettaa. Aineellinen kuin myös aineeton konkurssipesän omaisuus on muutettava rahaksi. Aineellisella omaisuudella tarkoitetaan irtaimia esineitä kuin myös kiinteistöjä. Aineettoman omaisuuden määrittely on hieman haasteellisempää. Aineetonta omaisuutta on useimmiten hyvin rajallinen määrä yrityksessä, sitä on vaikea luoda, mutta sen tuhoutuu herkästi esimerkiksi konkurssimenettelyn aikana. Aineettomaan omaisuuteen voidaan luetella esimerkiksi tietotaitoa tai työn osaamista. Jotta omaisuuden myynti olisi edullisimmuussäännön mukaista, siitä tulisi saada mahdollisimman hyvä realisointitulos. Vaikka omaisuuden myynnissä ei ole määritelty tarkkaa toteutustapaa, erimielisyydet voidaan silti tuoda tuomioistuimen käsiteltäväksi. Erimielisyydet voivat johtua siitä, että nähdään jonkun toisen tavan myynnille olevan edullisempi tai myyntitavan toteutus voitaisiin tehdä edullisemmalla tavalla. Mikäli konkurssipesän omaisuutta myydään konkurssipesän lähipiirille, tulee pohtia kriittisesti realisoinnin edullisuutta. (Koulu 20003, 5–8; Koulu 2009, 355–358; Äärilä ym. 2015, 93.)

Konkurssipesään kuuluu myös panttina oleva omaisuus. Konkursivelallisen velkoihin käytetään vakuutena usein konkurssiomaisuutta. Konkursissa suojataan myös panttivelkojan oikeudet eli tällä on oikeus muuttaa rahaksi panttina oleva omaisuus. (Linna 2019, 260.) Panttivelkojalla on oikeus erillismyyntiin eli panttivelkojalla on itsenäistä päätösvaltaa pantin muuttamisessa rahaksi. Panttivelkoja voi omatoimisesti myydä irtaimen pantin ilmoitettuaan siitä pesänhoitajalle lain mukaisesti. Kyseistä ilmoitusvelvollisuutta ei kuitenkaan ole, mikäli panttiomaisuus sijaitsee jossain toisessa Euroopan unionin jäsenvaltiossa. Konkursipesä voi kieltää panttivelkojaa myymästä omaisuutta enintään kahden kuukauden ajan, mikäli panttivelkojan oikeuksia tulee selvittää tai turvataan konkurssipesän etuja. Panttivelkojalla ei ole oikeutta myydä vakuuskohdetta, jos kyseinen oikeus perustuu kiinnitykseen. Panttiomaisuuden myyntiä ja siihen kuuluvia oikeuksia on konkurssipesässä rajoitettu. Tämä johtuu siitä, että panttivelkojan oma realisointi johtaa todennäköisesti parempaan myyntitulokseen. Konkursipesän tulee saada suostumus panttiomaisuuden pakkomyyntiin, mikäli omaisuuteen on monta panttivelkojaa. (Koulu 2009, 372–376; Könkkölä & Linna 2020, 877.) Hankalia tilanteita voi esiintyä silloin, kun panttivelkoja vaatii huonon markkinatilanteen vuoksi pantin realisoinnin lykkäämistä. Tämä saattaa pidentää konkurssipesän omaisuuden selvitykseen kuluvaan aikaa. On kuitenkin mahdollista lopettaa konkurssipesä siitä huolimatta, että kyseistä panttiomaisuutta ei ole realisoitu. Tästä tulee sopia ja asiassa tulee varmistaa, että konkurssipesään ei tämän takia kerry ylijäämää. (Konkurssiasiamiehen toimisto 2021.)

Immateriaalioikeudet kuuluvat konkurssipesän omaisuuteen ja ne voivat olla myös panttauksen kohteena. (Könkkölä & Linna 2020, 411, 811.) Tekijänoikeudet, patentti ja tunnusmerkkioikeus, jolla tarkoitetaan tavara- ja toiminimioikeutta, ovat esimerkkejä immateriaalioikeuksista. Immateriaalioikeudet toimivat ammattimaisen vaihdannan kohteena, ja ne voidaan eroavat aineettomasta pääomasta. Konkursivelkojilla herää kysymys siitä, miten konkurssipesässä olevia immateriaalioikeuksia ja siihen kuuluvaa varallisuutta pystytään hyödyntämään. Immateriaalioikeuksia voidaan luovuttaa kokonaan tai osittain. Jos yksityisoikeus luovutetaan osittain, vastaanottaja saa käyttöluvan omaisuuteen eli lisen sin. Monesti immateriaalisten oikeuksien ja aineettoman varallisuuden muuttaminen rahaksi on vaikeaa. Pääsääntöisesti tämä on mahdollista silloin, kun yritys tai sen osa myydään toimivana kokonaisuutena. (Koulu 2003, 45, 48, 53, 356.)

2.3 Liiketoiminnan jatkaminen ja töiden saattaminen loppuun

Maksukyvyttömälle osakeyhtiölle konkurssi on likvidaatiomenettely (Linna 2019, 254). Kun osakeyhtiö on asetettu konkurssiin, sen vapaata omaisuutta on tarkoitus myydä velkojen maksamiseen. Omaisuuden myynnillä voidaan pyrkiä lopettamaan liiketoiminta, mutta joissain tilanteissa konkurssiin asettamisen jälkeen jatketaan liiketoimintaa. Tällaisessa tilanteessa konkurssipesä jatkaa toimintaansa, ostaa vähäistä enemmän vaihtomaisuutta eikä vain pyri realisoimaan omaisuutta. Liiketoiminnan jatkamisella tulee olla perusteluita, jotka liittyvät taloudellisiin seikkoihin ja velkojien etujen takaamiseen. (Könkkölä & Linna 2020, 893, 896; Linna 2019, 25; Äärilä ym. 2015, 90.)

Liiketoiminnan jatkaminen konkurssipesässä vaatii perusteluita, sillä konkurssipesässä ei yleensä kuulu jatkaa liiketoimintaa maksukyvyttömyyden vuoksi. Liiketoiminnan jatkamisesta koskevan päätöksen tulee perustua taloudellisiin tekijöihin tai siihen, että velkojille saadaan kerrytettyä mahdollisimman hyvin varallisuutta. Konkurssipesä voi jatkaa myyntiä varten liiketoimintaa kokonaisuutena. Tässä tilanteessa arvioidaan liiketoiminnan jatkamisen olevan kannattavin vaihtoehto, kun konkurssipesä pyritään myymään toiminnallisena kokonaisuutena. Mainitussa tilanteessa konkurssipesä myydään toimivana kokonaisuutena ja mahdollisten työntekijöiden työpaikat voidaan säilyttää, vaikka yrityksen omistus muuttuukin. Liiketoiminnan jatkamista voidaan myös perustella organisaatiossa olevien resurssien hyödyntämisellä. Konkurssipesässä pystytään tällöin hyödyntämään jo valmiiksi konkurssipesän käytössä olevia raaka-aineita, puolivalmiita tuotteita, työvoimaa ja tiloja. Liiketoiminnan jatkaminen voi perustua myös voiton tavoitteluun. Tietyissä tilanteissa osakeyhtiön liiketoiminta on hyvinkin kannattavaa. Konkurssiin asettamisen jälkeen tavoitteena voi olla toiminnan jatkamisella kerryttää konkurssipesään kuuluvaa varallisuutta velkojille jaettavaksi tai tavoitteena voi olla kerryttää varallisuutta, jolla voidaan kattaa konkurssipesään kuuluvia muita kustannuksia. Kaikissa tilanteissa tulee pohtia, millaisia kuluja liiketoiminnan jatkaminen aiheuttaa ja millaisia varoja konkurssipesällä on käytössään. Konkurssipesän tulee myös ottaa huomioon nykyiset suhdannetilanteet kuin myös ennakoida niiden kehitystä lähitulevaisuudessa. Muitakin vastoinkäymisiä ja kuluja tulee ottaa huomioon, kuten myöhästymissakkojen tai sopimusrikkomusten perusteella syntyvät korvausvastuut. (Koulu 2009, 45; Könkkölä & Linna 2020, 896–897.) Liiketoiminnan jatkumista voi olla konkurssiin asettamisen jälkeen myös vaihto- ja käyttöomaisuuden hankinta, tavaroiden vuokraaminen, vuokratuottojen

periminen leasing-toiminnan sekä esimerkiksi ravintolatoiminnan jatkaminen (Äärilä ym. 2015, 90).

Tilanteissa, jossa liiketoiminnan jatkaminen edellyttää luoton ottamista, on tärkeää punnita järkeviä ja tarkoituksenmukaisia vaihtoehtoja. Kyseinen luotto olisi konkurssipesälle kuuluvaa massavelkaa. (Könkkölä & Linna 2020, 896–897.) Massavelkaan luetaan konkurssiin asettamisen jälkeen tehtyjen tilausten tai asettamisen jälkeen toimitettuihin hyödykkeisiin perustuvat velvoitteet. Tulee pohtia, tuovatko liiketoiminnan jatkamisesta syntyvät massavelat mahdollisuuden tuottaa velkojille enemmän varallisuutta. Liiketoiminnan jatkaminen kuin myös massavelat saattavat pienentää velkojien jako-osuuksia, mikäli toiminta ei olekaan kannattavaa. (Könkkölä & Liukkonen 2000, 95.)

Tilanteissa, jossa konkurssipesä myy pesäluettelossa ollutta omaisuutta, valmistaa loppuun olemassa olevan tilauskannan tai saattaa keskeneräisiä töitä loppuun, kysymyksessä ei ole liiketoiminnan jatkaminen. Konkurssipesä ei jatka liiketoimintaa, mikäli konkurssipesä ei hanki vähäistä enempää vaihto-omaisuutta. (AVL 14 §; Äärilä ym. 2015, 89–90.) Toisinaan on hankalaa arvioida, milloin on kyseessä liiketoiminnan jatkaminen ja milloin taas pyritään lopettamaan toimintaa ja saattamaan keskeneräisiä töitä loppuun. Keskeneräisten töiden loppuun saattaminen henkilöstön irtisanomisaikana voi olla kannattavaa. Tämä johtuu siitä, että pelkkien raaka-aineiden tai keskeneräisten tuotteiden myynti ei välttämättä ole konkurssipesälle kaikkein edullisin vaihtoehto eikä se välttämättä tuota parasta myyntitulosta. Konkurssipesässä voidaan jatkaa töitä sillä perusteella, ettei haluta jättää hyödyntämättä käytössä olevia resursseja. (Könkkölä & Linna 2020, 897–898.)

3 Verotukselliset näkökulmat konkurssipesän ja sen erilaisten omaisuuden realisaation tilanteissa

3.1 Konkurssipesän verotus

Monet yhtiöt, yrityksen ja yhdistykset ovat verovelvollisia. Tietyissä tilanteissa yhteisöt voivat kuitenkin olla verovapaita tai osittain verovelvollisuudesta vapaita. Kokonaan verosta vapaat yhteisöt ovat muun muassa Suomen Pankki ja Finnvera Oy sekä henkilörahasto. Osittaisia verovapaita yhteisöjä ovat muun muassa valtio, valtion laitokset, kunnat ja evankelisluterilaiset kirkot. Myös yleishyödylliset yhteisöt, jotka eivät tavoittele tuloja tai taloudellista etua, ovat usein vapaita verovelvollisuudesta. (Ossa 2020, 259–260, 262–263.)

Osakeyhtiöt, kuin myös monet muut yhtiöt ja yhdistykset, maksavat monista eri syistä veroja. Osakeyhtiössä maksetaan esimerkiksi pääomatulosta tuloveroa. Tuloveroa maksetaan omaisuuden tuotosta, omaisuuden luovutuksesta saadusta tuotosta tai jostain muusta tuotosta, joka voidaan nähdä varallisuuden kerryttämisenä. Pääomatuloa ovat myös osinkotulo ja luovutusvoitto. (Andersson 2016, 135.) Arvonlisävero on toinen yleinen vero, joka suoritetaan Suomen valtiolle. Suomessa tapahtuvasta liiketoiminnasta ja hyödykkeiden myynnistä suoritetaan arvonlisäveroa. Arvonlisäveroa maksetaan myös tavaran maahantuonnista. Mikäli tavaraa tai palveluita hankitaan toisesta Euroopan unionin jäsenvaltiosta, kyse on yhteisöhankinnasta. Yhteisöhankinnasta maksetaan myös arvonlisäveroa. Tavaroiden ja palveluiden kohdalla Suomessa on yleinen arvonlisäverokanta, joka on 24 prosenttia. (AVL 2 §; Juanto ym. 2018, 18–19; Knuutinen 2017, 189.)

Konkurssisaatavat, jotka ovat velalliselta olevaa saatavaa, syntyvät jo ennen osakeyhtiön konkurssiin asettamista. Konkurssisaataviin voidaan luetella esimerkiksi verosaatavat. Konkurssisaatavat erotellaan massaveloista, jotka ovat konkurssiin asettamisen jälkeen syntyviä velkoja, joista konkurssipesä itse vastaa. Verosaatavien määräytymisen peruste on syntynyt jo ennen kuin osakeyhtiö on asetettu konkurssiin. Verojen kohdalla konkurssisaatavina pidetään maksamattomia varainsiirtoveroja, perintö- ja lahjaveroa sekä kiinteistöveroa. Varainsiirtoveroa tulee maksaa, mikäli ennen konkurssiin asettamista kiinteistö tai arvopaperi on luovutettu. Sama pääsääntö koskee osakeyhtiössä perintö- ja lahjaveroa perintötapahtuman kohdalla. Kiinteistövero perustuu omistukseen verovuoden

alusta. Tuloveroista verovelvollinen osakeyhtiö on velvollinen maksamaan verovuoden aikana kertyneiden tulojen perusteella. (Könkkölä & Linna 2020, 372, 388–390.)

Arvonlisäverolain 14 §:n mukaan konkurssipesä on erikseen verovelvollinen elinkeinonharjoittajan konkurssiin asettamisen jälkeen itsenäisesti harjoittamastaan liiketoiminnasta. Kun velallinen, esimerkiksi osakeyhtiö, asetetaan konkurssiin, se ei enää lähtökohdaisesti ole arvonlisäverovelvollinen. Tämä pätee silloin, kun konkurssipesä ei harjoita liiketoimintaa. Kuukaudelta, jolloin velallinen on asetettu konkurssiin, yritys kuitenkin tilittää arvonlisäveroa erilaisista omaisuuseristä. Arvonlisäveroa tulee tilittää vaihtomaisuuden ostohinnasta tai todennäköisesti luovutushinnan mukaisesti, mikäli se on ostohintaa alempi. Myös käyttöomaisuuden osalta toimitaan samalla tavalla, mikäli konkurssiin asetettu osakeyhtiö on voinut tehdä käyttöomaisuuden arvonlisäverosta lain mukaisen vähennyksen. Mikäli osto ei sisällä arvonlisäveroa, siitä ei voi tehdä vähennystä. (AVL 14 §; Könkkölä & Linna 2020, 390; Äärilä ym. 2015, 88–89.)

Mikäli konkurssipesä haluaa, verovelvollisuus voi jatkua omaisuuden realisoinnin ajan. Tilanteessa, jossa konkurssipesä ei jatka liiketoimintaa, konkurssipesä voi päättää jatkavansa arvonlisäverovelvollisena konkurssimenettelyn ajan. Mikäli konkurssipesä haluaa jatkaa verovelvollisuutta, sen tulee hakea oma y-tunnus ja tehdä ilmoitus siitä, että konkurssihallinto on arvonlisäverovelvollinen. Verohallinnolla on oikeus liiketoiminnan päättyessä poistaa yritys verovelvollisten rekisteristä, joten konkurssihallinnon tulee tehdä ilmoitus Verohallinnolle konkurssipesän verovelvollisuudesta. Ilmoituksessa tulee ilmetä konkurssiin asettamisesta tuomioistuimen päätös, selvitys realisoinnin toteuttamisesta ja pesänhoitajan saama määräys. Tässä tilanteessa ei tarvitse kuitenkaan tilittää arvonlisäveroa loppuvarastosta eikä näin ole myöskään oikeutta tehdä niistä vähennyksiä. Kun konkurssipesä myy omaisuutta, se tilittää yleisten säännösten mukaisesti realisoinnin myötä arvonlisäveroa. Verovelka, joka syntyy tässä tilanteessa, on konkurssipesän mas-savelkaa. (AVL 174 §; Könkkölä & Linna 2020, 390; Äärilä 2015, 89, 743–744.) Jos konkurssipesä on jatkanut toimintaa arvonlisäverovelvollisena, loppuvaraston verot ja muut toiminnasta johtuvat verot ilmoitetaan vasta sellaisessa arvonlisäveroilmoituksessa, jolloin konkurssipesä on lopettanut toiminnan (Verohallinto 2022b).

Vaikka yritys voi päättää jatkavansa verovelvollisena konkurssipesän omaisuuden realisoinnin ajan, tietyissä tilanteissa konkurssipesän tulee hakeutua verovelvolliseksi. Mikäli

konkurssipesä harjoittaa liiketoimintaa, eli esimerkiksi ostaa vähäistä enemmän vaihtomaisuutta tai aloittaa uusia töitä, sen tulee hakeutua verovelvolliseksi. Töiden saattaminen loppuun taas ei vaadi konkurssipesää hakeutumaan verovelvolliseksi. (Könkkölä & Linna 2020, 897–898.) Voi olla vaikeaa tarkkaan sanoa, milloin konkurssipesän toiminta on liiketoiminnan jatkamista ja milloin se on töiden loppuun saattamista. Osakeyhtiöt ovat eri kokoisia ja toimivat eri toimialoilla, joten yksittäinen säännös ei välttämättä sovellu kaikkiin tilanteisiin.

Mikäli konkurssipesä jatkaa liiketoimintaa vain tietyllä toimialalla, konkurssipesä tulee verovelvolliseksi vain kyseisestä toiminnasta. Kaikki muu konkurssipesän toiminta, kuten omaisuuden realisointi, on verovelvollisuuden ulkopuolella. Tässä tilanteessa konkurssipesällä on mahdollisuus päättää, kuuluuko muu toiminta verovelvollisuuden piiriin. (Verohallinto 2010.)

Koska osakeyhtiöt ovat eri kokoisia ja toimivat eri toimialoilla, on lähes mahdotonta sanoa, milloin konkurssipesän kannattaa hakeutua itsenäiseksi verovelvolliseksi. Osakeyhtiö ei ole pääsäännön mukaan konkurssiin asettamisen jälkeen verovelvollinen, mutta se voi halutessaan hakeutua verovelvolliseksi. Omaisuuden määrät voivat vaihdella todella paljon ja aina kaikkien konkurssipesien ei pakko hakeutua verovelvolliseksi. Saattaa myös olla vaikeaa konkurssin alkaessa määrittää tarkasti, kuinka paljon omaisuutta konkurssipesään kuuluu. Liiketoiminnan jatkamisen, keskeneräisten töiden loppuun saattamisen ja omaisuuden realisaation osalta voi herätä kysymyksiä, milloin on kysymys mistäkin tilanteesta. Odottamaton yllätys saattaa ilmetä tilanteessa, jossa Verohallinto ilmoittaa ei-verovelvollisen konkurssin loppupuolella toiminnan olleen kuitenkin verollista. Konkurssipesä on arvonlisäverovelvollinen, jos sen liikevaihto on 15 000 euroa tilikauden aikana samalla kun se harjoittaa liiketoimintaa (AVL 3§; Verohallinto 2010; Verohallinto 2022a). Jokainen konkurssipesä vaatii tapauskohtaista arviointia. Verohallinnon ohjeistus siitä, että konkurssipesä on verovelvollinen, mikäli tilikauden liikevaihto ylittää 15 000 euroa, auttaa kuitenkin yhtiötä verovelvollisuuteen liittyvässä pohdinnassa. Konkurssipesä pystyy itse arvioimaan, onko sillä tarvetta hakeutua verovelvolliseksi. Konkurssiin asetetun, verovelvollisen osakeyhtiön, verotuksellinen asema ei muutu eli konkurssipesällä on oikeus hakea muutosta (Verohallinto 2023).

Verohallinnon ohjeet ja konkurssia koskevat lait auttavat saamaan käsityksen siitä, missä tilanteessa konkurssipesän tulisi hakeutua verovelvolliseksi. Osakeyhtiöt ovat silti hyvin erilaisia toisistaan ja kaikki ohjeet ja säännökset eivät sovellu jokaiseen konkurssipesään. Yhdelle konkurssipesälle 15 000 euron liikevaihto voi olla hyvinkin suuri summa, kun taas toisella konkurssipesällä liikevaihto ylittyy lyhyessä ajassa. Konkurssihallinnon tulee toimia velkojien etujen mukaisesti, joten liiketoiminnan jatkaminen saattaa olla taloudellisesti paras vaihtoehto varojen keräämiseen. Joskus taas ei ole tarvetta jatkaa itsenäisesti liiketoimintaa, joten konkurssipesän toiminta voi olla verotonta. On pesänhoitajan ja konkurssihallinnon tehtävänä päättää paras tapa realisoida omaisuus ja ottaa huomioon myös verotukselliset seikat.

3.2 Verotus omaisuuden realisaatiossa

Pesänhoitajan tulee useimmiten tehdä monia erilaisia ilmoituksia ja tehtäviä konkurssipesän hoitamiseen liittyen. Uuden y-tunnuksen hakeminen on välttämätöntä esimerkiksi palkkojen maksamiseen ja siihen liittyvien velvollisuuksien hoitamiseen. Konkurssiin asettamisen jälkeen konkurssipesällä ja velallisella on useimmiten monia erilaisia veroja, jotka tulee ilmoittaa Verohallinnolle. Arvonlisäveroa maksetaan, vaikka verovelvollisuus päättyykin. Arvonlisäveroilmoituksessa ilmoitetaan veroseuraamuksista, jotka johtuvat verovelvollisuuden päättymisestä. Ilmoituksessa otetaan huomioon esimerkiksi lopputalouden verot sekä kiinteistöinvestointeihin kuuluvat tarkistukset. Mikäli arvonlisävelvollisuus jatkuu, toimitaan tästä poikkeavalla tavalla. Ilmoitukset arvonlisäveroista tehdään sellaisessa tilanteessa vasta silloin, kun konkurssipesä lopettaa toiminnan. Mahdollisesta kiinteistöistä maksetaan kiinteistövero konkurssiin asettamisen jälkeen. Konkurssipesän tulee varmistaa konkurssiverotuksen perusteita olevan selvityksen tiedot ja korjata virheet, mikäli sellaisia ilmenee selvityksessä. Kiinteistöverolain mukaan kiinteistön realisoinnissa, eli omistajanvaihdostilanteessa, ostaja on vastuussa kaupanteosta johtuvasta kiinteistöverosta. Ostajalle tulee ilmoittaa kiinteistöverovastuusta, joka saattaa kuulua ostajalle maksettavaksi veroksi. Verotus, kuten tuloverotus, toimitetaan konkurssiin asettamisesta huolimatta normaaliin tapaan. Konkurssiin asettamisen jälkeen on tehtävä veroilmoitus, johon lisätään konkurssin asettamispäivään asti oleva välitilin päätös. (KiVL 36 §; Verohallinto 2022b.)

Kun konkurssipesä realisoii omaisuutta, se voi joko toimia verottomasti tai se voi ilmoittaa toimivansa verovelvollisena. Konkurssiin asettaminen tekee sen, että konkurssivelal-

lisen verovelvollisuus loppuu. Mikäli omaisuuden realisoinnin ajan halutaan jatkaa verovelvollisena, pesä ilmoitetaan arvonnlisäverovelvolliseksi perustamisilmoituslomakkeella. Ilmoituksessa on kerrottava, millä tavalla pesänhoitaja suunnittelee realisoida omaisuutta. Lopettamisilmoitus on tehtävä välittömästi omaisuuden realisoinnin päätyttyä. (Konkursiasiamiehen toimisto 2021; Verohallinto 2010; Äärilä ym. 2015, 89–90.)

Kun konkurssipesä ei ole verovelvollinen eikä jatka itsenäisesti liiketoimintaa, sen tulee tehdä arvonnlisäveroilmoitus konkurssiin asettamiskuukaudelta. Tässä tilanteessa konkurssipesän täytyy realisoida omaisuus verottomasti. Missään myyntilaskuissa ei ole arvonnlisäveroa eikä mahdollisista, vähäisistä ostoista tehdä vähennyksiä. Arvonnlisäveroilmoituksessa ilmoitetaan veroseuraamuksista, sillä verovelvollisuus yhtiössä päättyy. Loppuvaraston eli käyttö- ja vaihto-omaisuuden arvonnlisävero tulee aina ilmoittaa. (Verohallinto 2022b.) Konkurssivelallinen määrätään maksamaan loppuvarastosta arvonnlisäveroa, mikäli liiketoiminta osakeyhtiössä loppuun konkurssiin asettamisen jälkeen. Tämän jälkeen omaisuutta myydessä ei tarvitse enää tilittää uudestaan veroa. (Nieminen ym. 2000.)

Kun velallisen verovelvollisuus päättyy, hallussa olevasta loppuvarastosta tulee suorittaa arvonnlisäveroa. Arvonnlisävero suoritetaan osakeyhtiön hallussa olevista tavaroista ja palveluista. Tavarat ja palvelut, joita otetaan tällaisessa tilanteessa huomioon, ovat sellaisia, joiden valmistus tai suoritus on tapahtunut verollisen liiketoiminnan aikana tai joista on saatettu tehdä vähennyksiä. Todennäköinen luovutushinta saattaa olla alhaisempi kuin hankintahinta, ja alhaisin hinta otetaan huomioon verotuksessa. Loppuvaraston vero lasketaan yleensä luovutushinnan mukaisesti, sillä hankintahinta on usein tätä korkeampi. Vero lasketaan vähentämällä luovutushinnasta arvonnlisävero. Veron määrä voi perustua myös välittömiin ja välillisiin kustannuksiin ilman veroa, jota on syntynyt hyödykkeiden tuottamisen yhteydessä. (Verohallinto 2022a; Verohallinto 2024.)

Mikäli osakeyhtiön tai sen osan luovutuksen yhteydessä liikkuu tavaroita tai palveluita, niitä ei pidetä myyntinä. Kyseisessä tilanteessa tätä ei nähdä myyntinä, mikäli liiketoiminnan jatkaja alkaa hyödyntää luovutuksen yhteydessä saatuja tavaroita ja palveluja vähennykseen oikeuttavaan tarkoitukseen. (AVL 19 c §.) Tämä voi olla merkittävä asia verovelvollisuuden määrittämisessä. Pienillä osakeyhtiöillä voi tämän säännöksen takia olla mahdollisuus olla hakeutumatta verovelvolliseksi konkurssin yhteydessä.

Konkurssihallinnossa omaisuuden realisaatio voidaan nähdä siten, että verovelvollisuus jatkuu konkurssiin asettamisen jälkeen (Nieminen ym. 2000). Omaisuuden realisaatio voi tarkoittaa konkurssipesissä hyvin erilaista asiaa. Jossain konkurssipesässä voi olla hyvin pieni määrä loppuvarastoa, kun taas joissain tilanteissa sitä on valtavia määriä. Vaikka erilaisia veroja maksetaan joka tapauksessa, olisi tärkeää saada selville, miten juuri kysymyksessä olevassa konkurssipesässä ja omaisuuden realisoinnissa tulee toimia. Eriävät näkemykset ja lähteet antavat joustavuutta, mutta myös ajoittain liian epäselvää näkemystä asioihin. Suuri osa laeista, kirjallisuudesta ja ohjeista kuitenkin antavat ymmärtää, että omaisuuden realisaatio ei lähtökohtaisesti itsessään johda verovelvolliseen toimintaan, mutta tässä voi ilmetä poikkeuksia. Konkurssipesää tulee pohtia tilannekohtaisesti ja konkurssipesä voi halutessaan myös hakeutua itsenäiseksi verovelvolliseksi, vaikka siihen ei olisikaan pakkoa.

3.3 Liiketoiminnan jatkaminen ja töiden saattaminen loppuun verotuksellisesta näkökulmasta

Osakeyhtiö, joka on asetettu konkurssiin, on verovelvollinen, mikäli se jatkaa liiketoimintaa. Konkurssipesä tulee tällöin ilmoittaa verovelvolliseksi. Mikäli konkurssipesä jatkaa liiketoimintaa, se toimii samalla tavalla kuin normaalisti eli sen tulee tilittää myynnistä veroa ja tehdä vähennyksiä esimerkiksi ostoista. (Äärilä ym. 2015, 89–90.) Töiden saattaminen loppuun ei taas ole verollista toimintaa. Kun konkurssipesä saattaa loppuun keskeneräisiä tilauksia tai töitä, myynnin ei katsota olevan liiketoiminnan jatkamista. (Könkkölä & Linna 2020, 898.) Verohallinto voi rekisteröidä konkurssiin asetetun yhtiön verovelvolliseksi. Tämä voi tapahtua sellaisessa tilanteessa, jossa pesänhoitaja ryhtyy liiketoiminnan harjoittamista vastaaviin toimenpiteisiin. (Verohallinto 2010.)

Konkurssipesän voidaan arvonlisäverolain mukaan katsoa jatkavan liiketoimintaa silloin, kun konkurssihallinto myy elinkeinoharjoittajan omaisuutta (AVL 174.1). Mikäli liikevaihto kuitenkin pysyy 15 000 euron alapuolella, konkurssipesän ei tarvitse hakeutua verovelvolliseksi (AVL 3 §; Verohallinto 2010). Konkurssihallinnon ja pesänhoitajan tulee harkita, onko omaisuuden realisointi liiketoiminnan jatkamista, verovelvollista, vai voiko konkurssipesä realisoida omaisuuden ja toimia verottomasti. Pesänhoitajan tulee arvioida, miten realisointi tapahtuu ja kuinka paljon konkurssipesällä tulee olemaan mahdollista liikevaihtoa.

Jos konkurssihallinto päättää konkurssipesän jatkavan liiketoimintaa, konkurssipesä on erikseen arvonlisäverovelvollinen. Tässä tilanteessa konkurssipesän tekemät myynnit, ostot ja niihin sisältyvät verot kuuluvat pesälle. Ne tulee erottaa osakeyhtiöstä, joka on asetettu konkurssiin. Osakeyhtiön verovelvollisuus tosiaan päättyy konkurssiin asettamisen yhteydessä, vaikka konkurssipesä jatkaakin verovelvollisena toimintaa. Liiketoimintaa jatkettaessa loppuvarastosta ei tarvitse suorittaa arvonlisäveroa, vaan verot suoritetaan realisoinnin jälkeen. On myös olennaista erottaa konkurssihallinnon ja pesänhoitajan toimet pesän mahdollisesta liiketoiminnan jatkamisesta. Tällä on vaikutusta, kohdistuvatko veroseuraamukset osakeyhtiöön vai konkurssipesään. Voi esiintyä hankalia ja epäselviä tilanteita, jolloin tulee selvittää kenelle veroseuraamukset oikeasti kuuluvat. (Nieminen ym. 2000.)

Konkurssipesän myydessä pesäluettelossa ollutta omaisuutta, valmistaa loppuun olemassa olevan tilauskannan tai saattaa keskeneräisiä töitä loppuun, kyseessä ei ole liiketoiminnan jatkaminen. Tällaisessa tilanteessa konkurssipesän ei tarvitse hakeutua verovelvolliseksi. Mikäli keskeneräisten töiden loppuun saattaminen ylittää 15 000 euron liikevaihdon rajan, voi olla, että konkurssipesän tulee hakeutua verovelvolliseksi. (Verohallinto 2010; Äärilä ym. 2015, 89–90.) 15 000 euron liikevaihto ei vielä suoranaisesti vaadi verovelvolliseksi hakeutumista, mutta se saattaa tietyissä tilanteissa olla välttämätöntä, mikäli toiminta nähdäänkin liiketoiminnan jatkamisena.

Kun verovelvollisuus jatkuu konkurssipesässä, myös keskeneräisten töiden ja omaisuuden realisointi on verollista liiketoimintaa. Silloin kun konkurssihallinto saattaa keskeneräiset työt loppuun tai valmistaa jo olemassa olevan tilauskannan, verovelvollisuuden voidaan nähdä yleensä jatkuvan. (Nieminen ym. 2000.) Eri lähteet antavat hieman erilaista kuvaa siitä, milloin verovelvollisuuden katsotaan jatkuvan, ja milloin taas kyse on keskeneräisten töiden loppuun saattamisesta. Vaikka asioista saa ajoittain hieman ristiriitaista kuvaa, on hyvinkin mahdollista, että niillä on väitteiden takana silti samoja näkemyksiä. Näissä tilanteissa nähdään epäselvien tilanteiden rajan liikkuvan eri kohdissa. Erilaisten näkemysten löytäminen on erittäin tärkeää, sillä kaikki konkurssipesät ja tilanteet eroavat toisistaan hyvin paljon.

4 Yhteenveto ja johtopäätökset

Tämän tutkielman tavoitteena on ollut tarkastella konkurssipesän verotusta ja verovelvollisuutta kuin myös siihen kuuluvan omaisuuden realisaation verotuksellisia näkökulmia. Erilaiset kotimaiset kuin myös globaalit tekijät ja ongelmat ovat osasyitä siihen, että monet yritykset ovat tällä hetkellä kohdanneet taloudellisia vaikeuksia ja maksukykyyn liittyviä haasteita. Erilaisia yrityksiä asetetaan konkurssiin tällä hetkellä erittäin paljon. Tutkielma on keskittynyt tarkastelemaan osakeyhtiöiden konkurssiin liittyviä verotuksellisia seikkoja. Kyseinen rajaus on joillain tapaa tarpeellinen, vaikka monet asiat eri yhtiömuotojen kesken käsitellään verotuksellisesti samalla tavalla. Osakeyhtiöt ovat normaalissa toiminnassaan verovelvollisia, mutta konkurssiin asettamisen jälkeen verotukseen liittyvät seikat eivät olekaan enää niin yksiselitteisiä.

Könkkölä ja Liukkonen (2000) kertovat teoksessaan hyvin monipuolisesti konkurssiin asetetun osakeyhtiön konkurssimenettelystä ja sen vaiheista sekä konkurssipesän omaisuuden realisaatiosta. Tuomioistuin, eli tässä tilanteessa käräjäoikeus, tekee päätöksen osakeyhtiön asettamisesta konkurssiin hakemuksen perusteella. Hakemuksen tekijän mukaan menetellään hieman eri tavoin. Esimerkiksi velkojan hakemuksen jälkeen velallisella on mahdollisuus tulla kuulluksi. Kun päätös konkurssiin asettamisesta on annettu, tuomioistuin valitsee konkurssipesälle pesänhoitajan. Pesänhoitajan tehtävät riippuvat konkurssipesästä hyvin paljon, koska konkurssipesät ovat liiketoiminnaltaan ja kooltaan erilaisia. Pesänhoitajan keskeisimmät tehtävät ovat ajaa velkojien etua ja realisoida omaisuus rahaksi edullisimmalla ja tehokkaimmalla katsomallaan tavallaan. Itse omaisuuden realisaatiossa ilmenee tilanteita, jotka vaativat pohdintaa ja jopa kansainvälisten säännösten tutkimista. Koska maailma ja varsinkin yritysmaailma on hyvin globalisoitunut, omaisuuden realisoinnissa voi esiintyä tulkintaerimielisyyksiä tai toimivaltaan liittyviä esteitä. Koska pesänhoitajan tulee realisoida konkurssilain mukaan konkurssipesän omaisuus taloudellisesti kannattavimmalla tavalla, pesänhoitajan tulee myös ottaa huomioon liiketoiminnan jatkamiseen liittyvät seikat. Konkurssipesän realisoidessa omaisuutta voi olla kannattavinta saattaa keskeneräiset työt loppuun, jotta velkojien etu voidaan taata. Keskeneräisiin töihin on usein sidottu paljon varoja ja tuotteiden tekeminen loppuun voi tuoda enemmän varoja konkurssipesään. On kuitenkin tärkeää ottaa huomioon, että keskeneräisten töiden saattaminen loppuun voidaan katsoa olevan liiketoiminnan jatkamista, mikäli konkurssipesän liikevaihto ylittää Verohallinnon asettamat rajat.

Jo itse konkurssipesään kuuluvan omaisuuden realisaatiossa ja keskeneräisten töiden saattamisessa loppuun pitää ottaa monia seikkoja huomioon. Konkurssipesän omaisuuden realisaatio voi olla hyvinkin iso työ pesänhoitajalle, ja erityisesti liiketoiminnan jatkuessa pesänhoitajan palkkio nousee. Konkurssipesässä omaisuuden realisaatio tai liiketoiminta voi jatkua hyvinkin pitkään. Omaisuuden realisaation lisäksi on tärkeää ottaa myös verotukselliset seikat huomioon. Konkurssi ja verovelvollisuus linkittyvät keskenään hyvin vahvasti eivätkä siihen liittyvät seikat eivät ole aina niinkään yksinkertaisia.

Ensimmäinen tutkielman tutkimuskysymys liittyi konkurssipesän verovelvollisuuden tutkimiseen ja tilanteisiin, jolloin konkurssipesän tulisi hakeutua verovelvolliseksi. Pääsäännön mukaan velallinen osakeyhtiö ei ole konkurssiin asettamisen jälkeen verovelvollinen. Mikäli konkurssipesä kuitenkin harjoittaa itsenäisesti liiketoimintaa, se on arvonlisäverolain 14 §:n mukaisesti itsenäinen verovelvollinen. Konkurssipesällä on myös mahdollisuus tehdä oma valinta verovelvollisuudesta. Vaikka konkurssipesä ei harjoittaisi liiketoimintaa, vaan vain realisoisi omaisuutta, se voi tässäkin tapauksessa hakeutua verovelvolliseksi. Tietyissä tilanteissa tätä vaihtoehtoa kuitenkin ei ole, vaan konkurssipesän on hakeuduttava itsenäiseksi verovelvolliseksi. Kun konkurssipesä hakeutuu itsenäiseksi verovelvolliseksi, sille haetaan esimerkiksi oma y-tunnus. Itsenäistä liiketoimintaa jatkava konkurssipesä tulee erottaa konkurssiin asetetusta velallisesta osakeyhtiöstä. Nämä ovat tässä tilanteessa kaksi erillistä asiaa. Esimerkkinä tästä voidaan nähdä se, että mahdollinen massavelka on konkurssipesän velkaa, eikä konkurssiin asetetun velallisen velkaa. (Äärilä 2015.)

Korkein hallinto-oikeus on avannut päätöksessään arvonlisäverolain 174 §:n säännöstä, jonka mukaan konkurssipesällä on mahdollisuus itse päättää, onko se realisoinnin ajan verovelvollinen vai ei. Säännöstä on avattu siten, että sen tavoitteena on estää piilevän arvonlisäveron muodostuminen konkurssiin asettamisen jälkeen. Tämänlaista arvonlisäveroa voi muodostua konkurssipesän myydessä sen hallussaan olevia tavaroita ja palveluita. (KHO 2009:43.) Tällä tavoin pyritään varmistamaan, että konkurssipesät ilmoittavat lain mukaisesti arvonlisäverot ja saavat itse päättää, mikä tapa on juuri kysymyksessä olevalle konkurssipesälle sopivin vaihtoehto. Mikäli konkurssipesän tarkoitus on vain lopettaa toiminta realisoimalla omaisuus ja saattamalla keskeneräiset työt loppuun,

konkurssihallinto voi tehdä päätöksen verovelvollisuuden jatkamisesta. Tätä vaihtoehtoa ei kuitenkaan ole, mikäli päätetään jatkaa liiketoimintaa.

Toinen tutkimuskysymys keskittyi tutkimaan, *miten verotukselliset näkökulmat muuttuvat erilaisissa konkurssipesän omaisuuden realisoinnin tilanteissa?* Kun konkurssipesä realisoii omaisuutta eikä ole erikseen hakeutunut verovelvolliseksi, sen ei kuulu realisoinnin jälkeen tehdä arvonlisäveroilmoitusta. Konkurssipesän realisoidessa omaisuutta ilman verovelvollisuutta, sen tulee tehdä konkurssiin asettamisen jälkeen arvonlisäveroilmoitus konkurssiin asettamiskuukaudelta. Kyseisessä arvonlisäveroilmoituksessa ilmoitetaan loppuvaraston arvonlisävero. Arvonlisävero arvioidaan useimmiten todennäköisen luovutushinnan mukaisesti. Silloin kun itsenäinen verovelvollinen konkurssipesä taas realisoii omaisuutta, sen tulee tilittää myynnistä arvonlisävero siihen liittyvien säännösten mukaisesti. Konkurssipesässä saattaa olla keskeneräisiä töitä, joiden loppuun saattaminen voi olla taloudellisesti paras vaihtoehto. Tässä tilanteessa toimitaan samalla periaatteella kuin omaisuuden realisoinnissa, eli verovelvollinen konkurssipesä tilittää myynnin jälkeen arvonlisäveroa, kun taas ei-verovelvollinen konkurssipesä tekee konkurssiin asettamisen jälkeen arvonlisäveroilmoituksen loppuvarastosta. Mikäli konkurssipesä harjoittaa liiketoimintaa, se on verovelvollista toimintaa, eli konkurssipesän tulee hakeutua itsenäiseksi verovelvolliseksi. Liiketoiminnan jatkamiseen tulisi olla taloudelliset perusteet, sillä pääsääntöisesti konkurssipesän ei kuulu enää konkurssiin asettamisen jälkeen harjoittaa liiketoimintaa. (Nieminen ym. 2000; Äärilä 2015.)

Arvonlisäverolain 3 §:n ja Verohallinnon (2010) ohjeen mukaan elinkeinoharjoittaja, jonka liikevaihto on yli 15 000 euroa, on arvonlisäverovelvollinen. Kyseinen sääntö pätee myös konkurssipesissä. Vaikka tämä luku saattaa vaikuttaa hyvin selkeältä ja yksinkertaiselta, se on konkurssin eri tilanteissa hieman monimutkaisempi. Epäselvyyksiä voi esiintyä tilanteessa, jossa konkurssipesällä on mahdollisuus valita, täytyykö sen hakeutua verovelvolliseksi vai ei. Konkurssipesien liikevaihto, eli myynnin määrä, voi olla arvoltaan paljon enemmän kuin 15 000 euroa, mutta ne eivät välttämättä silti ole arvonlisäverovelvollisia. Mikäli omaisuuden realisointi ei ole liiketoiminnan jatkamista, liikevaihdon suuruudella ei periaatteessa pitäisi olla merkitystä. Kuitenkin, jos Verohallinto katsoo omaisuuden realisoinnin tai keskeneräisten töiden loppuun saattamisen olevan liiketoiminnan jatkamista, kysymyksessä olevan konkurssipesän tulee hakeutua itsenäiseksi verovelvolliseksi. Liiketoiminnan jatkaminen ja keskeneräisten töiden loppuun saattaminen

saattaa toisinaan sisältää samoja piirteitä. Isommissa konkurssipesissä keskeneräisten töiden saattaminen loppuun voi olla mahdollista ilman, että se olisi verovelvollinen. Pienemmissä konkurssipesissä taas voi esiintyä tilanne, jossa liiketoimintaa jatketaan itsenäisenä verovelvollisena.

Arvonlisäverolain 14 §:n mukaan konkurssipesän ei ole pakko hakeutua verovelvolliseksi, jos se ei harjoita liiketoimintaa eikä se esimerkiksi osta vähäistä enempää vaihto-omaisuutta. Mutta mikä määrä voidaan katsoa vähäistä suuremmaksi vaihto-omaisuuden ostamiseksi? Lainkohdan säätämiseen johtaneessa hallituksen esityksessäkään (HE 88/1993) ei mainita tarkemmin, milloin vaihto-omaisuuden osto jää vähäistä pienemmäksi, joka ei johda verovelvolliseksi hakeutumiseen. Tämä raja ei ole yksiselitteinen, eikä siihen välttämättä ole olemassa oikeaa ratkaisua. Pesäinhoitajillakaan ei välttämättä ole aina etukäteen tietoa, voidaanko heidän toimensa omaisuuden realisoinniseksi nähdä liiketoiminnan jatkamisena.

Tutkielmassa käy ilmi vaatimuksia, joiden perusteella konkurssipesän täytyy hakeutua verovelvolliseksi ja niistä saa myös tarkempaa tietoa, missä tilanteissa verovelvollisuus on harkinnanvaraista. Tutkielmassa pystytään selventämään pääsääntöjä ja kerrotaan, miten asioita tulisi tarkastella poikkeuksellisissa tilanteissa. Kuitenkin tietyt seikat ja yksityiskohdat jäävät selvittämättä. Tutkielmassa on kerätty tietoa kirjallisuudesta, laeista ja ohjeista. Näiden perusteella on vaikeaa vastata tyhjentävästi aivan kaikkiin kysymyksiin ja epäselviin tilanteisiin. Tutkielmassa ei pystytä tyhjentävästi kertomaan, missä tilanteissa tai mitkä toimet voidaan nähdä liiketoiminnan jatkamisena erilaisissa konkurssipesissä. Olisi tärkeää selvittää, pystytäänkö liiketoiminnan jatkamisen ja keskeneräisten töiden loppuun saattamisen erotteluun asettaa jonkinlaista euromäärää, jonka perusteella näiden kahden erottelu olisi varmempaa. Omaisuuden realisointikin voidaan tietyissä tilanteissa nähdä liiketoiminnan jatkamisena, mutta tähän tulisi saada jonkinlainen selkeä kannanotto esimerkiksi Verohallinnolta tai muulta asiantuntijalta. Liiketoiminnan jatkamisen tunnistaminen voi olla erilaisissa konkurssipesän tilanteissa hyvinkin vaikeaa. Olisi olennaista tietää, mikäli jonkun tietyn liiketoiminnan jatkamisen elementin tai kaikkien vaatimusten täytyminen vaatisi sen, että velallisen tulisi hakeutua itsenäiseksi verovelvolliseksi. On paljon eri tahoja, kuten kirjanpitäjiä, tilintarkastajia ja pesäinhoitajia, joilla ei välttämättä vielä ole selkeää ymmärrystä, tietoa ja taitoa tehdä oikeita päätöksiä epäselvissä konkurssiin liittyvissä tilanteissa. Tämä on yksi syy sille, miksi konkurssiin ja

siihen liittyviin verotuksellisiin seikkoihin olisi tärkeää tehdä selkeitä kannanottoja ja ohjeita. Verohallinnon ohjeet ja Konkurssiasiamiehen toimisto antavat lisää tietoa ja ohjeita, miten lakeja ja muita säännöksiä tulisi tulkita. Näiden avulla on mahdollista ymmärtää, minkälaisia tehtäviä konkurssihallinnon tulee tehdä ja minkälaisia säännöksiä missäkin tilanteessa tulee noudattaa ensisijaisesti. On silti tärkeää ymmärtää, että konkurssipesät ovat aina erilaisia ja niiden kohdalla tulee toimia juuri sille velalliselle tarkoituksenmukaisimmalla tavalla. On ehkä mahdotonta asettaa yleispäteviä ohjeita, joita pystytään hyödyntämään missä tahansa konkurssipesässä. Voisi kuitenkin olla hyödyllistä koota yhteen paikkaan Verohallinnon yksittäisiä konkurssipesiä koskevia verotuspäätöksiä ja oikeusratkaisuja, joiden pohjalta voidaan edes pyrkiä tekemään omatoimisesti lain ja Verohallinnon tarkoittamalla tavalla oikeita päätöksiä. Tällä hetkellä on vaikeaa löytää esimerkkejä ja selityksiä siitä, miksi konkurssipesässä on toimittu juuri kyseisellä tavalla.

Kun tätä aihetta tutkitaan tarkemmin, olen vakuuttunut, että näihin kysymyksiin ja epäselvyyksiin on mahdollista löytää jotain suuntaviivoja. Voi olla, että Suomessa aiheeseen liittyvää kirjallisuutta, lakeja ja ohjeita on liian pieni määrä tämän saavuttamiseen. Suomessa on kuitenkin erilaisia tahoja, jotka pystyisivät erilaisten esimerkkien avulla selkeyttämään epäselviä tilanteita. Asiantuntijoilta voisi pyytää haastatteluja tai esimerkkitapauksia, joiden avulla olisi mahdollista koota jonkinlaiset suuntaviivat, joita noudattaa. Verohallinto, Konkurssiasiamiehen toimisto, kokeneet pesänhoitajat ja tilintarkastajat ovat oletettavasti kohdanneet juuri tämänlaisia ongelmia ja saaneet tehtyä niihin säännösten mukaisia ratkaisuja. Tällaisia tahoja haastatteleamalla ja tiedon kokoamisella on varmasti mahdollista löytää lisää tietoa kirjallisuuden lisäksi.

Lähteet

Andersson, E. – Linnakangas, E. – Frände, J. (2016) *Tuloverotus*. 8. uud. p. Talentum, Helsinki.

Arvonlisäverolaki

Hallituksen esitys 88/1993

Juanto, L. – Punavaara, A. – Saukko, P. (2018) *Arvonlisäverotus ja muu kulutusverotus*. 9. uud. p. Alma Talent, Helsinki.

Kauppalehti (2023) Konkurssit lisääntyvät eikä kehitys lupaa parempaa.

<<https://www.kauppalehti.fi/uutiset/konkurssit-lisaantyyvat-eika-kehitys-lupaa-parempaa/75fdb07b-8dc6-44e7-95b6-3ccec09d9856>>, haettu 7.2.2024.

Kiinteistöverolaki

Knuutinen, Reijo (2017) *Hyvät pahat verot*. Docendo, Jyväskylä.

Korkein hallinto-oikeus 2009:43

Konkurssilaki

Konkurssiasiamiehen toimisto (2021) 11 Realisointi. <

<https://www.konkurssiasiamies.fi/fi/index/suosituksset/11realisointi.html#>>, haettu 10.4.2024.

Koulu, Risto (2009) *Konkurssioikeus*. 2. uud. p. Talentum, Helsinki.

Koulu, Risto (2003) *Immateriaalinen varallisuus konkurssissa*. WSOY lakitieto, Helsinki.

- Koulu, R. – Havansi, E. – Lindfors, H. – Niemi, J. (2005) *Insolvenssioikeus*. Uud. p. WSOY, Helsinki.
- Könkkölä, M. – Linna, T. (2020) *Konkurssioikeus*. 2. uud. p. Alma Talent, Helsinki.
- Könkkölä, M. – Liukkonen, I. (2000) *Konkurssimenettely*. 2. uup. p. Lakimiesliiton kustannus, Helsinki.
- Linna, Tuula (2019) *Prosessioikeuden oppikirja*. 2. uud. p. Alma Talent, Helsinki.
- Maksukyvyttömyysasetus
- Mähönen, J. – Säiläkivi, A. – Villa, S. (2006) *Osakeyhtiölaki käytännössä*. Talentum Media, Helsinki.
- Neilimo, K. – Näsi, J. (1980) *Nomoteettinen tutkimusote ja suomalainen yrityksen taloustiede. Tutkimus positivismiin soveltamisesta. Yrityksen taloustieteen ja yksityisoikeuden laitoksen julkaisuja: Tutkielmia ja raportteja*. Tampereen yliopisto, Tampere.
- Nieminen, A. – Anttila, R. – Äärilä, L. – Jokinen, M. – Pikkujämsä, M. (2000/2024) *Arvonlisäverotus*. Alma Talent, Helsinki.
- Ossa, Jaakko (2020) *Yritystoiminnan verotus*. Kauppakamari, Helsinki.
- Pinomaa, Pekka (2001) *Saneerauskäytäntö*. Tietosanoma, Helsinki.
- Puusa, Anu (2008) *Käsiteanalyysi tutkimusmenetelmänä*. Premissi.
- Tilisanomat (2023) Konkurssiasiamies Terhi Majjala: Aikainen reagointi voi pelastaa konkurssilta. <<https://tilisanomat.fi/tyo-ja-ura/aikainen-reagointi-voi-pelastaa-konkurssilta>>, haettu 7.2.2024.

Verohallinto (2010) Arvonlisäverotuksellisen toiminnan lopettaminen ja konkurssi.

<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/48656/arvonlisaverollisen_toiminnan_lopettami/>, haettu 21.3.2024.

Verohallinto (2023) Muutoksenhaku Verohallinnon päätökseen.

<<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/84774/muutoksenhaku-verohallinnon-paatokseen3/>>, haettu 25.3.2024.

Verohallinto (2022a) Konkurssipesän aiheuttamat muutokset – osakeyhtiö ja osuuskunta. <<https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/yritystoiminta/toiminnan-lopettaminen/konkurssin-aiheuttamat-muutokset/>>, haettu 25.3.2024.

Verohallinto (2022b) Konkurssipesän pesänhoitajan ohje.

<<https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/maksaminen-yritykset-ja-yhteisot/maksuvaikeudet/yrityssaneeraus-ja-konkurssi/konkurssipesan-pesanhoitajan-ohje/>>, haettu 27.3.2024.

Verohallinto (2024) Arvonlisäverollisen toiminnan päätyminen. <

<https://www.vero.fi/yritykset-ja-yhteisot/verot-ja-maksut/arvonlisaverotus/rekisterointi/arvonlisaverollisen-toiminnan-paattyminen/>>, haettu 31.3.2024.

Villa, S. – Airaksinen, M. – Alen-Savikko, A. – Bärlund, J. – Jauhiainen, J. – Kaisanlahti, T. – Knuts, M. – Kuoppamäki, P. – Kylmäläinen, S. – Mähönen, J. – Pihlajarinne, T. – Raitio, J. – Viitanen, K. (2020) *Yritysoikeus*. 4. uud. p. Alma Talent, Helsinki.

Yle (2024) Konkurssien määrä ylitti vuoden 2009 finanssikriisin tason.

<<https://yle.fi/a/74-20069844>>, haettu 7.2.2024.

Äärilä, L. – Nyrhinen, R. – Hyttinen, P. (2015) *Arvonlisäverotus käytännössä*. 10. uud. p. Talentum, Helsinki.